

Fundació Sant Cugat

Sant Cugat: un projecte col·lectiu? Drets i Deures de ciutadania.

3r Congrés de la Ciutat
Sant Cugat del Vallès

3,10, 17 i 24 de novembre i 16 de desembre de 2006

Fundació Sant Cugat.

La Fundació Sant Cugat va néixer amb la voluntat d'ajudar a crear ciutat mitjançant l'impuls del debat públic i l'enfortiment del teixit associatiu. Hi hem dedicat dos congressos: 1998 i 2003. En aquest tercer volíem discutir col·lectivament com promoure la participació de la ciutadania en l'elaboració d'un projecte de ciutat. Això explica el títol d'aquest nou congrés. La reflexió de partida és concreta: podem parlar o no de projecte col·lectiu en funció de com s'exerceixin determinats drets i es compleixin determinats deures, per part dels que l'han de protagonitzar.

Resum i conclusions.

1. L'opinió dels inscrits sobre la participació ciutadana realment existent

Un dels objectius del Congrés era conèixer l'opinió de la ciutadania, i en concret la dels inscrits, sobre el funcionament dels processos i òrgans institucionals de participació existents. Tampoc no es pot dir que la participació a l'hora de contestar l'enquesta repartida hagi estat un èxit: ho han fet poc menys de la meitat dels inscrits. Malgrat això, les respostes són prou significatives:

- La totalitat dels enquestats considera que ha estat un encert dedicar un Congrés a reflexionar sobre el tema de la participació ciutadana.
- Tots els enquestats declaren ser membres d'una entitat o associació.
- El 52% té una opinió regular respecte el teixit associatiu local, mentre que el 48% la té bona.
- Un 70% dóna molta importància a l'associacionisme com a factor d'incorporació a la vida local de les persones que vénen a viure a Sant Cugat, mentre un 30% el relativitza en bastant.
- Un 87% es considera assabentat dels òrgans i processos de participació institucionals existents i un percentatge pràcticament igual declara tenir una idea aproximada de quins són. Tot i així, el 95% considera que el conjunt de la ciutadania no n'està prou informada.
- Un 70% manifesta haver participat en algun òrgan o procés participatiu.

- D'acord amb la seva experiència personal, el 82% dels enquestats considera insatisfactori el funcionament dels mecanismes de participació en els que ha intervingut.
- Per últim, davant de la pregunta sobre quins aspectes són els que més influeixen en els processos de participació, un 59% considera que depèn de l'existència d'un important teixit associatiu, mentre que el 41% restant dóna més importància a l'existència de voluntat política per part de l'Ajuntament.

Aquests resultats són força coincidents amb les respostes que hem obtingut de diversos presidents d'entitats, les quals han estat lliurades als congressistes (val a dir que aquí el nivell de participació tampoc no ha estat gaire gran: només hem obtingut sis respostes de les onze que hem sol·licitat).

En definitiva i a grans trets, aquestes són les conclusions:

- Manca d'informació a la ciutadania sobre els mecanismes de participació existents.
- Insatisfactori funcionament dels processos i òrgans institucionals de participació existents a Sant Cugat.
- Opinió majoritària que cal un important teixit associatiu per tal d'articular i fer funcionar els processos de participació.

2. Els continguts del Congrés

Si bé hem de ser crítics amb el nivell de participació assolit, menor al de les edicions anteriors, podem afirmar que els continguts del Congrés han respost a les expectatives generades. La qualitat dels ponents i el nivell de les ponències presentades, han produït un Congrés dens en idees i suggeriments, els quals, en gran part, han vingut a corroborar el que hem indicat fins ara.

Paga la pena, doncs, fer un resum del que han estat les diferents aportacions, per intentar després treure'n unes grans conclusions.

SESSIÓ INAUGURAL

Govern i comunitat local, el paper de la ciutadania

Joan Subirats

Catedràtic de ciència política a la UAB.

- Reflexió sobre la recent abstenció electoral: no és un fenomen exclusivament català, significa un qüestionament que el ciutadà fa del paper dels partits i reflecteix una insatisfacció davant l'incompliment de les promeses.
- Estem davant d'una situació paradoxal: més democràcia que mai i més insatisfacció que mai. Es produeix un procés de desafecció democràtica.
- S'han desajustat les relacions entre una economia globalitzada i la política: mentre la primera s'ha desvinculat del territori, la segona hi segueix ancorada.
- La democràcia representativa ens dóna menys del ens hauria de donar i funciona massa lenta. Tenint en compte la rapidesa amb que es mouen les coses, no s'ajusta als ritmes actuals
- Cal una relació més directe entre política i aspectes quotidians de la vida, però encara no s'han establert mecanismes per una democràcia participativa.
- Aparentment hi ha una contradicció entre participació i eficàcia. Però la participació és una via que aporta resultats: és més fàcil acceptar quelcom contra els propis interessos, si la via de presa de decisió es considera legítima.
- Una societat més organitzada és capaç de donar més respostes als reptes col·lectius.

SEGONA SESSIÓ.

Les relacions entre l'Ajuntament i els ciutadans: mecanismes de la participació

Francesc Muñoz

Geògraf, professor de la UAB

- La societat està en canvi constant i això afecta al territori. La mobilitat per raó de treball o d'oci (línies aèries de baix cost) té un gran impacte
- La llei preveu que hi hagi un pla territorial de Catalunya, però la realitat és que no existeix. Manca una visió global, supramunicipal, supracomarcal
- Participar en la gestió del territori? Per què? En què?
- El municipi no és una realitat aïllada, sinó que s'articula en un territori. Sovint la ciutadania coneix bé els seus problemes i la seva participació pot ajudar en aspectes concrets, però li sol mancar una visió més àmplia, de conjunt.
- El territori està canviant espectacularment: implantació de les noves tecnologies, mobilitat, canvi de funcions del territori, desaparició de les zones agrícoles...
- La participació té sentit si existeix una planificació estratègica, que vagi més enllà dels cicles electorals: diagnòsi → visió de futur (aquí hi intervé la participació i el consens) → estratègia → governança.
- Importància de la informació, és bàsica per conèixer i planificar el territori.

Lluís Llerena

Biòleg, membre del Grup de Natura del CMSC

- A nivell de Sant Cugat, impossibilitat d'una ordenació pròpia del territori, degut que el municipi es troba integrat dins del Pla General Metropolità (PGM) de 1976. Només correccions puntuals
- Procés d'elaboració de l'Agenda 21 Local. El Pla Municipal aprovà retallades en el Pla d'Acció de l'Agenda 21, respecte el que havia acordat el Fòrum Ciutadà. Dificultats en el seguiment ciutadà de la seva aplicació.
- Valoració positiva del procés de conversió de la zona de la Torre Negra en Parc Rural. La mobilització ciutadana n'ha estat un element cabdal.

TERCERA SESSIÓ.

El compromís institucional: disseny i execució dels plans d'actuació

Eduard Miralles

Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona

- Una constatació inicial: els plans de cultura sovint són exercicis participatius que costen molt de fer, que fins i tot arriben a publicar-se, però que després es desen en un calaix. Ni l'Ajuntament els aplica, ni la ciutadania en reclama la seva aplicació. Pot acabar sent un simulacre per part de tothom. Exemple: Pla de cultura de Barcelona, 1999 (ara en procés d'actualització).
- Tres reflexions al respecte:
 - Dir i fer en l'acció pública s'articula amb dificultat. Necessitat de crear discurs, un discurs que ens faci sentir-ne part.

- Contingut difús de la cultura. Tema de debat: quins són els deures i drets culturals? quins són els mínims que cal garantir? quins serveis culturals bàsics?
- "Prohibir no tocar". Avançar en la promiscuïtat entre "societat administrada" (regida per un Ajuntament) i "societat organitzada". Acabar amb un fals respecte mutu entre les dues.
- El que de vagades sembla un respecte entre l'Ajuntament i les entitats, pot acabar sent un problema: ningú qüestiona, ningú critica i, així, no s'avança.
- Tenim més instàncies participatives, que participació real: el que diu la ciutadania té valor de suggeriment, de proposta no vinculant.
- Manca una articulació de la política cultural. Necessitat d'articular les polítiques de visibilitat i de proximitat.
- Perquè cap municipi és una illa, també cal articular potencialitats des d'una òptica més comarcal

Oriol Moliner

Enginyer industrial i membre del moviment associatiu local

- Experiència personal participativa a Barraques (Festa major): falta un seguiment més proper de l'administració, per sentir un xic més de legitimitat.
- El Pla de cultura va ser un procés llarg, participatiu i amb resultats positius.
- Calen mecanismes de seguiment que garanteixin la seva aplicació.
- El teixit associatiu santcugatenc és fort, però poc madur. Una aportació en el debat en discrepa i suggereix que no existeix un teixit associatiu, a causa d'una atomització associativa.

QUARTA SESSIÓ.

Les relacions entre els ciutadans: convivència pública i compromís social

Imma Mayol

tercera tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona

- Construir ciutats amb autonomia per viure i vincles per conuiuere.
- Necessitat d'aprofundir en la transformació de la vida quotidiana.
- Tres tipus de ciutats: les del *no* (no s'hi pot fer res), les de l'*o* (o s'hi fa una cosa o una altra) i les de la *i* (s'hi pot fer de tot i, per tant, generen més problemes de convivència)
- La dificultat de la gestió de l'espai públic. Prioritats:
 - a) obtenir més espais públics;
 - b) definir les regles de joc de l'ús de l'espai públic;
 - c) legitimació de l'exercici de l'autoritat en base a un ampli consens social;
 - d) poques normes, però que es puguin fer complir;
 - e) manteniment responsable de l'espai públic (dedicació de molts recursos al manteniment).
- Diferenciar les causes de l'incivisme:
 - a) desestructuració personal i social,
 - b) mala educació
 - c) vandalisme i delinqüència.

- El teixit associatiu és necessari, però no suficient per garantir el civisme.

Jordi Puigneró

Regidor de relacions institucionals, participació i civisme de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès

- Perquè existeixen regidories de civisme? Hi ha menys civisme ara que abans? En democràcia hi ha més llibertat individual i col·lectiva, però, sovint no s'exerceix amb responsabilitat.
 - Les ordenances municipals de civisme serveixen per a garantir la llibertat de tots els ciutadans, minimitzant els efectes de certes actituds.
 - Què pensen els santcugatencs?: que el 71,3% dels seus conciutadans són cívics, dada que es manté constant des del 2004. Però, el 55,6% manifesten que no fan res quan veuen un acte incívic: vandalisme, brutícia en els espais públics i excrements dels gossos.
 - Què fer?: invertir en educació, sense oblidar els valors que els pares transmeten als fills
-

Deu grans conclusions:

A mode de síntesi, tot plegat ho podríem resumir en:

1. Vivim en una societat complexa i que canvia ràpidament, la qual cosa està posant en qüestió els mecanismes tradicionals de representació i obliga a lligar més estretament política i aspectes quotidians de la vida. En aquest sentit, una societat més organitzada és capaç de donar més respostes als reptes col·lectius.
2. No és fàcil la convivència i el civisme en ciutats complexes i plurals. Cal marcar prioritats, diferenciar les causes de l'incivisme i saber gestionar l'ús de l'espai públic. L'existència d'un fort teixit associatiu hi ajuda, però no és suficient. L'opinió generalitzada dels santcugatencs, és que els seus conciutadans són cívics.
3. Els processos participatius s'han d'emmarcar en una política de llarg abast. Necessitat d'una planificació estratègica. La gestió del territori, en permanent transformació, n'és un bon exemple. El Pla de cultura local ha estat un bon exemple de discussió i reflexió col·lectiva estratègica (10/15 anys vista).
4. La participació ciutadana no es pot reduir a moments puntuals o a processos concrets i delimitats en el temps. Cal un teixit associatiu que reivindiqui l'aplicació de l'acordat (per exemple, els compromisos adquirits en el Pla de cultura), i que sigui capaç de participar activament en els mecanismes de seguiment (per exemple, la Comissió de seguiment del Pla d'Acció de l'Agenda 21). La mobilització ciutadana esdevé fonamental: exemple, la conversió de la zona de la Torre Negra en Parc Rural.
5. Cal exigir a les institucions el compliment dels compromisos adquirits, sobretot quan manca voluntat política per fer-ho. Els plans de cultura en són un bon exemple, per manca d'una cosa i altra corren el risc d'esdevenir un simulacre de plans d'actuació. La desnaturalització dels processos participatius és un altre risc: exemple, retallada del Pla d'Acció de l'Agenda 21 aprovat pel Fòrum Ciutadà.
6. L'opinió majoritària dels congressistes és que l'existència d'un fort teixit associatiu és la millor garantia perquè els processos participatius en la gestió de la cosa pública puguin funcionar. Tots els enquestats són membres d'alguna associació o entitat.
7. L'opinió sobre el teixit associatiu santcugatenc es reparteix entre els que la tenen bona i regular i set de cada deu enquestats li donen molta importància com a factor d'inclusió local.

8. La immensa majoria dels congressistes coneixen els processos i els òrgans participatius existents, però la quasi totalitat considera que la generalitat de la ciutadania no n'està prou informada.
 9. Set de cada deu enquestats han participat en processos o òrgans participatius, però vuit de cada deu consideren insatisfactori el seu funcionament.
 10. Tots els enquestats consideren encertat que el 3er Congrés de la Ciutat s'hagi dedicat al tema de la participació ciutadana. Però, el nivell de participació en el Congrés no es pot considerar satisfactori. Això ens ha de fer reflexionar sobre el caràcter del nostre teixit associatiu (i, també, sobre el caràcter dels propis congressos de la ciutat). Potser, com ha indicat un ponent, tenim un teixit associatiu potent, però poc madur. O, potser, com ha indicat un congressista: no tenim un teixit associatiu, sinó un associacionisme atomitzat, amb algunes entitats potents.
-

Algunes consideracions sobre el nivell de participació

Tot Congrés, i sobretot si el tema a debat és la participació, ha de fer balanç del nivell de participació assolit. En aquest sentit, la conclusió del 3er Congrés de la ciutat no pot ser excessivament positiva. Les dades són prou significatives:

1. S'hi han inscrit 52 persones, la qual cosa no vol dir que totes hagin participat regularment en les seves sessions, per causes diverses. Les que han seguit tot el Congrés no passen de la vintena. Si tenim en compte l'assistència a la sessió inaugural, d'entrada gratuïta, podem dir que globalment hi han participat més de 100 persones.
2. En un Congrés d'aquestes característiques, i especialment en sessions com la dedicada a la relació entre participació i cultura, hom espera una participació activa de responsables d'entitats i associacions locals. Si els nostres càlculs no van errats, els presidents d'entitats santcugatzenques inscrits amb prou feines han superat la mitja dotzena. Potser, en part, és resultat del que s'ha comentat en els debats: l'existència d'un associacionisme atomitzat o segmentat, que bàsicament només es preocupa de la pròpia parcel·la.
3. Els responsables de la gestió de la cosa pública tampoc no s'han caracteritzat per la seva presència. Dels 25 regidors de l'Ajuntament, se n'han inscrit 6 (24%), cap de l'equip de govern municipal. Dels 9 membres de la Junta de Veïns de l'Entitat Municipal Descentralitzada de Valldoreix, només 1 (11%).

No es pot afirmar que hi ha hagut manca d'informació. La publicitat i notícies del Congrés en els mitjans de comunicació locals ha estat molt extensa i la cobertura informativa de les seves sessions també. La causa de la baixa participació cal cercar-la en altres aspectes: el divendres a les 8 del vespre no és prou adequat? Les sessions setmanals resulten excessivament seguides? Manca d'interès pel tema tractat? Hi ha poc compromís del teixit associatiu local en els debats de caràcter general? Com sigui que un dels objectius de la Fundació Sant Cugat és generar opinió pública i l'organització del Congrés de la ciutat n'és un element cabdal, caldrà reflexionar en profunditat sobre els resultats d'aquest darrer i com es planteja la seva quarta edició.

Annex

Què ha dit la premsa local en destacats

El tercer Congrés de la Ciutat tractarà d'impulsar la participació ciutadana. Des de l'organització s'espera una aflluència de poc més d'un centenar de persones.

Méssantcugat, 10 d'octubre del 2006

La Fundació Sant Cugat té a punt un nou Congrés de Ciutat. Les sessions serviran per debatre els processos participatius que s'han dut a terme al municipi. El catedràtic de ciència política de la UAB Joan Subirats oferirà la conferència inaugural.

Diari de Sant Cugat, 13 d'octubre del 2006

La Fundació Sant Cugat organitza un nou Congrés de Ciutat.

Tot Sant Cugat, 13 d'octubre del 2006

Sant Cugat: un projecte col·lectiu?

La Fundació Sant Cugat organitza el 3er Congrés de la Ciutat per analitzar i promoure els mecanismes de la participació ciutadana. El Congrés, que començarà el 3 de novembre, pot servir per a fer propostes de cara a les eleccions municipals. El catedràtic de ciències polítiques de la UAB, Joan Subirats, i la tinent d'alcalde de Civisme de Barcelona, Imma Mayol, dos dels ponents del Congrés. Al llarg de vuit anys la Fundació ha organitzat xerrades i projectes culturals com l'Art a debat i les Postres de poeta i ha recolzat nombroses entitats.

Ateneu, 19 d'octubre del 2006

"Hi ha sensació de desafecció per part de la ciutadania. La participació, en aquests moments, passa per un sistema de representació a través dels partits. És evident que així no anem bé. Caldrà anar explorant noves fórmules de participació".

Diari de Sant Cugat, 2 de novembre de 2006. Destacat de l'entrevista feta a Joan Subirats, primer ponent del 3er Congrés.

"A Sant Cugat falta una mica de cohesió social"

Tot Sant Cugat, 3 de novembre de 2006. Destacat de l'entrevista feta al President de la Fundació, Àlvar Roda, amb motiu del 3er Congrés de la Ciutat.

"Hem de ser escèptics i no confiar que tenir un alcalde o un president ens canviarà la vida". "Els òrgans de participació han de ser veritablement influents i no òrgans on els ciutadans són informats d'allò que els polítics han decidit".

Ateneu, 3 de novembre de 2006 Destacats de l'entrevista feta a Joan Subirats.

Joan Subirats inaugura el Tercer Congrés de Ciutat. El catedràtic de ciència política analitza el sistema democràtic.

Diari de Sant Cugat, 9 de novembre de 2006. Enunciat de la ressenya sobre la primera sessió del 3er Congrés..

"Els plans estratègics permeten pensar el futur del territori". "Cal saber llegir el territori, veure'n les problemàtiques i potencialitats, i projectar-les cap al futur". "Esperem establir una metodologia que serveixi, perquè cada municipi tingui el seu pla estratègic".

Diari de Sant Cugat, 9 de novembre de 2006 Destacats de l'entrevista feta a Francesc Muñoz, ponent del Congrés.

Sense mobilització no hi ha participació. Lluís Llerena, membre del Grup de Natura, i el geògraf Francesc Muñoz analitzen la participació en la planificació del territori dins del 3er Congrés de la Ciutat organitzat per la Fundació Sant Cugat. Muñoz: "Més que d'habitants hem de parlar de territoriants, ja que la població es desplaça molt pel territori".

Ateneu, 16 de novembre de 2006. Enunciat i destacat de la ressenya sobre la segona sessió del Congrés.

"Necessitem ajuntaments forts i entitats fortes". "Drets i deures culturals i serveis bàsics són conceptes que, si parléssim d'educació o sanitat, semblarien evidents". "Un cop s'ha creat una taula per debatre el que sigui, s'hauria de procurar que aquesta taula seguís parada, perquè el procés tingui continuïtat".

Diari de Sant Cugat, 16 de novembre de 2006. Destacats de l'entrevista feta a Eduard Miralles, ponent del 3er Congrés.

El geògraf Francesc Muñoz, ponent del Congrés de la Ciutat.

Tot Sant Cugat, 17 de novembre de 2006. Enunciat de la ressenya sobre la segona sessió del Congrés.

"La llibertat sense responsabilitat ha portat a l'incivisme". "L'excés de llibertat per part d'algú implica normalment el decrement de la llibertat d'algú altre". "Les mesures de civisme serveixen perquè els que ja són cívics sentin que tenen el suport de l'Administració".

Diari de Sant Cugat, 23 de novembre de 2006 Destacats de l'entrevista a Jordi Puigneró, ponent del 3r Congrés.

El Congrés de Ciutat parla de plans de cultura.

Tot Sant Cugat, 24 de novembre de 2006. Enunciat de la ressenya sobre la tercera sessió del Congrés,

"Cal impulsar pactes entre les parts implicades. Tenim una ordenança de civisme per a tota la ciutat, però hem de ser capaços d'estudiar cada cas concret. A Sant Cugat, un dels grans problemes són els aparcament indeguts. A Barcelona, això està resolt".

Diari de Sant Cugat, 7 de desembre de 2006. Destacats de l'entrevista a Imma Mayol, ponent del 3r Congrés.

El 3er Congrés també va merèixer l'atenció de Radio Sant Cugat i de Televisió Sant Cugat, que en feren una àmplia cobertura a través dels medis audiovisuals que els són propis, així com per Internet a través de les seves respectives pàgines web.
